

Vidmar se je kot dramaturg prizadeval najti ravnotežje med tradicionalnimi in sodobnimi besedili, kot urednik Gledališkega lista pa je v njem »objavljal svoje dramaturške improvizacije o igranih besedilih, skrbel pa tudi za estetsko teoretsko gradivo in za sodelovanje pomembnih slovenskih gledaliških delavcev.« Vidmar je pisal gledališko kritiko tudi med leti 1961 in 1968 in objavil okrog 100 kritik.

V poglavju O vlogi malega naroda obravnava Franc Zdravec Vidmarjevo publicistiko o narodu in narodnosti, kot se je razvijala od leta 1925 (ideologija integralnega jugoslovanstva, obramba zgodovinskega poslanstva slovenskega naroda ter njegove nacionalno politične upravičenosti), prek »premagovanja narodnokulturne filozofije slovenskega katolištva in ideologije integralnih Jugoslovanov« (v letih diktature 1929—34), do konkretnega kulturnega in družbenopolitičnega dela med revolucijo in po njej. Zadnje poglavje Oblikovalec in prevajalec pri naša kratek pregled Vidmarjevega literarnoestetskega pisanja in prevajalskega dela.

Zdravčeva študija o literarnem teoretiku in kritiku Josipu Vidmarju skuša biti celovita in vsestranska podoba kritikovega življenja in dela, vendar skuša svojo nalogo opraviti preveč z reprodukcijo in opisom Vidmarjevih stališč in še to poljubno (npr. šibak je pregled Vidmarjevega prevajalskega dela, kritične dramaturgije, Vidmarja kot kritika poezije, Vidmarja kot urednika in sourednika literarnih revij, Vidmarja misleca, polemika, pisca o literaturi drugih jugoslovanskih narodov.)

Avtor razprave si je zastavil nalogo preveč ozko, splošno, neproblemsko nepolemično, brez sočasnih polemičnih protistališč, ki bi v resnici prikazale Vidmarjev »prav«, in preveč je opisovanja splošnoznanih dejstev, celo premalo kritičnih pritrjevanj, ki jih urednik Kritike zares ni potreben, zlasti ne s

strani literarnega zgodovinarja, specialista za književnost in literarno zgodovino med moderno in sodobnostjo. Zato je Franc Zdravec opravil svoje delo napol ali predložil le koncept dela o literarnem teoretiku in kritiku Josipu Vidmarju. Temeljna metodološka napaka študije je namreč v tem, da slavljene s svojim delom pravzaprav »visi v zraku« kljub vsej svoji zgodovinski; ob njem ni kritično-polemične, slovenski kulturni prostor sooblikovalne dimenzije, ki bi bila za bralca in literarno zgodovino še kako zanimiva; ob tem pa študiji manjka še širina obravnavane tematike. Avtor študije jo je zožil, misleč, da je zaobjel celoto, vendar je ni, niti ne v Sklepu, kjer bi marsikateri trditvi lahko oporekali.

Marijan Zlobec

VINKO MÖDERNDORFER, PRODAJALNA SLIK

Mladi pesniški neugnanec Vinko Möderndorfer nam daje v branje že svojo drugo zbirko, tudi tokrat v samozaložbi in v lastni opremi. Prodajalna slik (1976) se razlikuje od Rdečega rituala (1975) le po zasnutkih širših sporočilnih sklopov, ki pa so seveda toliko bolj izpostavljeni hrupnim miselnim spekulacijam in praznim jezikovnim atrakcijam. Razen nekaj izoliranih, drznih fantazijskih poletov, ni mogoče občudovati ničesar. Če se je bilo ob prvi zbirki še mogoče čuditi pristni in tako nedolžni veri v smisel nebrzdanih pesniških artikulacij, potem postaja ta naklonjenost ob novem številu suverenih proizvodov istega tipa nekoliko opeharjena, kajti za neizmernim uživanjem nad pesnjenjem je mogoče organizirane in »plemenitejše« izpovedne namene komaj slutiti, vsekakor pa za zdaj še ni videti, da bi jim bilo dano prebiti ta kruti samozadovoljni zid morda usodnih literarnih objestnosti.

Kljub vsemu pa se v zbirki le spodobiti najti nekaj pesmi, ki ne kažejo le na izredno vitalno senzibilnost v doživljanju sveta, temveč nudijo tudi vsaj razberljivo reakcijo nanj. Sploh je simpatična značilnost tega — brez licemerskih digresij: vsekakor obetajočega pesnika —, da se ne mudi pretirano dolgo ob »mladostnih« temah, ampak nenehno in vehementno posega v samo središče sveta. In vsa strmoglavljanja imajo za zdaj še brhko avrelo nedolžnega in torej že apriori nekaznovanega izzivalca usode. Pesmi, ki jih velja omeniti, so: Pravljična slika, Nekoč je bil nekdo, nekakšna antropološka epopeja, zlasti pa Prašni psički mi ne dajo miru, ljubka in dokaj umirjena refleksija. Za splošni vtis pa si oglejmo pesem, ki leži nekako na sredini Prodajalne slik: V TEH TRE-NUTKIH SMO / sami // rojstvo tišine je poslednji / vakuum uma // kasneje vse besede sveta / z ostrino mirnosti / prihajajo v te trenutke // TO JE SVET BREZ OGLEDAL Prazne slike. Kot boljše pohvalimo še vse »erotične« pesmi, ki ne ugajajo toliko z odkritim verizmom kot s pritajenim zvenom usodnejših ljubezenskih razmerij.

Vinko Möderndorfer je v tem času morda tragičen poet. Kljub temu da še zdaleč ne smemo govoriti o ljubiteljstvu niti v omejenem niti v nežnem pomenu besede, kajti očitno imamo popravek z izredno razgledanim in vse-

stransko intenzivnim mladeničem, še manj smemo govoriti o pomanjkanju talenta ali fantazije, s katerima nas krčevito zalaga, kljub vsemu temu je njegova sedanja poezija vendarle splet nesporazumov, ki so prav občutno preverljivi. Avtor namreč stopa v svet sodobne, seveda predvsem konkretne poezije na Slovenskem, z nenavadno hitrimi in dolgimi koraki, ob katerih si nekako ne vzame časa za poetološke premisleke. Brezbrižna suverenost do estetskih stvari v novodobni poeziji pa se mu vrača v obliki zelo navadnega pesniškega artizma najnižje moderne sorte. Tako ima večina njegovih verzov zgolj pompozni zven, talent, navdih in vse te tako koristne stvari se izživljajo v praznem in njihov edini učinek je čisto nepotrebna muka, ki seveda in na žalost doleti predvsem bralca. Gotovo bi organizacija nestrpne izpovedne snovi v tradicionalnejše modele dovoljevala manj amorfne pesniške tvorbe, kakor bi tudi premislek konkretne poetike rojeval bolj rafinirana in zatišana poetična stanja. Skratka, vsaj minimalna distanca do lastnih poetičnih opravil, bi bilo vsestransko koristno obdobje. Toda za tako srborito pesniško naravo bi bil kakršenkoli »nasvet« gotovo nezaslišano pokroviteljstvo, ki se mu velja odzvati edino s prezirom do filistroznih kritikov.

Peter Kolšek